

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.fpvmv.umb.sk/politickevedy>

Autor(i) / Author(s): Pána Lubomír
Článok / Article: Ekonomické a spoločenské reformy vo Vietnamu / Economic and Social Reforms in Vietnam
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

PÁNA, L. 2011. Ekonomické a spoločenské reformy vo Vietnamu. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 14, č. 1, 2011. ISSN 1338 – 5623, s. 126 – 138. Dostupné na internete: <http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2011/PANA.pdf>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu Politické vedy. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

EKONOMICKÉ A SPOLEČENSKÉ REFORMY VE VIETNAMU

Lubomír Pána*

RESUME

Principal economic and social changes have taken place during the last twenty years in Vietnam. They have been based on the reform Doi Moi bringing changes in economic area and subsequently influencing all aspects of the social life. The congress of Communist Party of Vietnam in 1986 is officially considered to be a beginning of the reform Doi Moi. During the following period, Vietnam economy achieved many successes, despite of complicated situation in the country itself and in the world. The basis of the economic changes is multi-sector socialist-oriented market economy. Private ownership is put on an equal footing with other forms of proprietary and this leads to forming of a new social class. The country has generally reached successes in the areas industrialization, public health and education. Poverty and malnutrition have been substantially eradicated. It may be stated that economical development markedly advance social and politic one in Vietnam. It is questionable when and how this disproportion will lead to fundamental social changes.

Key words: Doi Moi, economic reform, market economy, social reform, Vietnam

Úvod

Ve Vietnamu došlo během uplynulého dvacetiletí k zásadním ekonomickým a společenským změnám. Jejich základem byly reformy Doi Moi, které přinesly změny v ekonomické sféře a následně ovlivnily všechny stránky života společnosti. V roce 1986 vietnamská vláda upustila od své marxistické hospodářské politiky a začala provádět reformy Doi Moi (renovace), zahrnující zásadní ekonomické strukturální reformy. Tyto reformy zahrnovaly například modernizaci a liberalizaci ekonomiky a podporu exportního průmyslu. To vše napomohlo Vietnamu stát se jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik celé Asie.

Tento příspěvek vychází z osobních znalostí a zkušeností autora, které získal během svého studijního pobytu ve Vietnamu v dubnu 2010. Cílem tohoto příspěvku je zhodnocení významu a dopadů reformy Doi Moi ve Vietnamu. V rámci příspěvku byla analyzována data z materiálů Světové banky,

* Doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D. působí jako docent na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích, Česká republika, e-mail: pana@vsers.cz.

Transparency International, Ministerstva zahraničních věcí ČR a General Statistics of Vietnam.

Reformy Doi Moi – obsah a cíl

Jako počátek reforem Doi Moi je oficiálně považován 6. sjezd KS Vietnamu v roce 1986. Doi Moi není pro Vietnamce nový termín. Myšlenky reformy se objevily na konci 19. a počátku 20. století, vietnamští patrioti vyhlásili a obhajovali teorii reforem Duy Tân. Termín Doi Moi používal již prezident **Ho Či Min**. Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let, kdy ekonomika byla zasažena potížemi a krizí, se termín Doi Moi objevil v nové souvislosti, i když oproti současnému chápání byl zužován na ekonomickou reformu a od roku 1986 se Doi Moi staly oficiální linií KS Vietnamu. Nabízela se otázka jaký je rozdíl mezi Doi Moi a reformami v Číně nebo perestrojkou v SSSR. Bylo dáno celkem málo odpovědí:

- 1) Doi Moi nahrazují starý systém novým.
- 2) Doi Moi eliminují starý byrokratický, konzervativní a stagnující systém řízení a nahrazují jej novými pokrokovými metodami.
- 3) Doi Moi realisticky hodnotí situaci a odkrývají kořeny problémů za účelem jejich řešení.
- 4) Doi Moi znamenají změnu staré praxe. Dnes jsou tyto odpovědi považovány za částečně správné, avšak nevystihující jádro věci. Doi Moi byly původně považovány za soubor jednotlivých opatření s cílem změnit situaci, později se však staly páteří politiky vedoucí strany.

Doi Moi nebyly jako metoda kompletně vypracovány vedením země. Šlo o odpověď na aktuální specifické potřeby země. Na počátku nebyly bezprostřední ani dlouhodobé cíle nikomu zcela jasné. Do rozporu s vedením státu se dostaly síly, které tvrdily, že je třeba oprostít se od minulosti, opustit socializmus a zrušit vedoucí úlohu komunistické strany. Tito lidé kritizovali Doi Moi jako polovičaté, týkající se pouze ekonomické a nikoliv politické oblasti. Takové myšlenky byly nepřijatelné pro komunistické vedení státu, které se obávalo odklonu od marxizmu-leninizmu a myšlenek **Ho Či Mina**. Za cíl byla považována obnova Vietnamu bez změny základní orientace a identity. Doi Moi měly vést k jednotě, nikoliv k rozkolu, byly charakterizovány jako životně důležité, avšak zároveň byla zdůrazněna nutnost zachování národní nezávislosti a socializmu. Byly považovány za tvůrčí aplikaci marxizmu-leninizmu a myšlenek **Ho Či Mina**.

Nešlo o odmítnutí dosavadních úspěchů, ale o vytvoření nových cest, myšlení a přístupů vystihujících potřeby nového stadia národního vývoje. Doi Moi tedy mají cíle bezprostřední i dlouhodobé a aspekty teoretické i praktické. Praktický cíl bylo rychlé překonání socioekonomické krize obnovou všech stránek života společnosti. Jako teoretický cíl bylo stanoveno vyjasnění koncepce socialismu a cesty k němu v podmínkách Vietnamu.

Podle oficiálního tvrzení nejde o práci úzké skupiny vedoucích činitelů, nýbrž o revoluční proces se zapojením lidu a tedy otázka, kdo řídí Doi Moi, je zbytečná. Jsou odmítány názory, že jde o snahu ochránit stranický režim od kolapsu nebo že jde o obdobu „perestrojky“. Na druhou stranu role KS jako iniciátora vůdčí síly je nezbytná, ale 3,1 milionu členů KS nemůže tyto cíle uskutečnit bez zapojení všech 70 – 80 milionů obyvatel. Přejímání zkušeností ostatních socialistických zemí je užitečné, nikdy však nemůže jít o přesnou repliku jiného systému. Dle oficiální propagandy jsou Doi Moi masovým revolučním hnutím, kdy lid je tvůrcem a uskutečňovatelem.

Od zavedení reformu Doi Moi v roce 1986 KS nikdy nedeklarovala termín jejich završení. Všechny sjezdy strany, od 6. do 10., zdůrazňovaly nutnost udržení a urychlení celého procesu. Toto má svůj důvod. Doi Moi není jednorázová akce, nýbrž řada aktivit, kontinuální proces, zasahující všechny aspekty života na všech úrovních, mající cíle krátkodobé i dlouhodobé. **Nguyen Van Linh**, člen ÚV KSV, šéfredaktor listu People's Daily ústředního orgánu KSV, řekl v roce 1988: „*Naše společnost je jako velmi nemocný člověk, a není žádná zázračná medicína, která by jej mohla vyléčit přes noc.*“ (HA DANG, 2007).

Na počátku reformu byla ekonomická stagnace, vysoká inflace a nízká životní úroveň. Po 10 letech Doi Moi konstatoval 8. sjezd KS Vietnamu, že socioekonomická krize byla překonána. Situace umožnila urychlení industrializace a modernizace země. V každém stadiu vývoje musí být stanoveny specifické cíle a činěny specifické kroky. Doi Moi musí být srozumitelné, konzistentní, synchronizované, rychlé a realistické. Musí být naplňovány pomocí adekvátních kroků. Váhání může znamenat ztrátu příležitostí, ukvapenost může vést k chybám a omylům.

Tabulka 1 – Roční růst HPD ve Vietnamu v % (THE WORLD BANK, 2010)

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Růst	9,3 %	8,2 %	5,8 %	4,8 %	6,8 %	6,9 %	7,1 %
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Růst	7,3 %	7,8 %	8,4 %	8,2 %	8,5 %	6,2 %	5,3 %

Reformy Doi Moi a jejich vznik

Obvykle je zahájení Doi Moi spojováno s 6. sjezdem KS Vietnamu. Některé názory však říkají, že zárodek lze najít v závěrech 6. pléna 4. ÚV KS Vietnamu v roce 1979. Ve Vinh Phúc docházelo k místním kontraktům v zemědělství během války, což rovněž může být chápáno jako zárodek Doi Moi. Dle některých názorů se Doi Moi dříve objevily v praxi, než se vyvinuly v teoretickou koncepci. Zároveň postupovaly od nejnižší úrovně směrem k úrovním vyšším. Nejednotné jsou názory na to, zda reformy odstartovaly v ekonomické sféře a poté se rozšířily do ostatních oblastí, nebo zda byly započaty v politické sféře díky novému myšlení.

Již zmíněné 6. plénum KS Vietnamu 4. ÚV KS Vietnamu se rozhodlo posílit růst výroby, obhajovalo stabilizaci potravinových obligací na 5 let a umožnilo zemědělcům nadprodukcii rýže prodat státu nebo použít volně pro výměnný obchod. To vedlo k rozvoji obchodu na různých úrovních. Např. v provincii Long An zavedli model obchodování založený na tržních, nikoliv státem fixovaných cenách. Rovněž platy byly zvýšeny na tržním principu.

Jako poněkud rozporné se jeví závěry 5. pléna 5. ÚV KS Vietnamu, které konstatovalo pomalost reform, což působí ekonomické potíže. Socialistické reformy je nutné urychlit, zároveň však stát musí kontrolovat finance a komodity, eliminovat volný trh s potravinami a poskytnout jednotnou cenovou politiku.

Osmé plénum 5. ÚV KS Vietnamu vydalo další opatření pro opuštění centrálně plánovaného a byrokratického politického systému ve prospěch jednoduchého cenového systému.

Konference politbyra 5. ÚV KS Vietnamu v srpnu 1986 ve svém dokumentu „Závěry v některých ekonomických pohledech“ pokrývaly tři oblasti:

- 1) Ekonomické a investiční strukturování, zemědělství musí být na prvním místě, export musí směřovat k rozvoji lehkého průmyslu a selektivnímu rozvoji těžkého průmyslu.

- 2) Multisektorová ekonomická struktura by se měla stát charakteristickou pro období přechodu k socialismu ve Vietnamu.
- 3) V ekonomickém řízení musí mít plánování klíčovou roli, zatímco zbožně-peněžní vztahy mají být využívány adekvátně a centrálně plánovaný subsidiární systém musí být eliminován. Musí být vybudován jednoduchý cenový systém s malou účastí centrální cenové politiky.

6. sjezd KS znamenal klíčový obrat ve výstavbě socialismu. Zahájil obnovu, od obnovy myšlení k obnově organizační a personální, změnu stylu vedení, a také cestu od ekonomické obnovy k reformě politické a změně řady sociálních aspektů. Nejvýraznějším rysem konce 80. let bylo to, že perestrojka v SSSR a jeho satelitních zemích vyústila v pluralitní systém více politických stran a odklon od minulosti. V kontrastu s těmito okolnostmi se KS Vietnamu držela linie Doi Moi a nevzdala se socialistické orientace.

7. sjezd KS Vietnamu v r. 1991 přijal „Politickou platformu národní výstavby v období přechodu k socialismu“. Kromě opětovného potvrzení orientace na marxismus-leninizmus a **Ho Či Minovy** myšlenky prohlásil potřebu socialisticky orientované multisektorové tržní ekonomiky pod řízením státu a v němž státní a družstevní sektor musí být úhelným kamenem národní ekonomiky.

8. sjezd KS v roce 1996 prohlásil, že Vietnam se vymanil ze socioekonomické krize a dále vymezil kroky pro přechodné období. Jako cíl určil vytvoření industrializovaného státu do roku 2020.

9. sjezd KS v roce 2001 zhodnotil vývoj ve 20. století a jako hlavní závěry lze považovat: nutnost hlubšího zhodnocení a využití myšlenek **Ho Či Mina** (v žádném případě nešlo o odklon od této ideologie), vyhlášení socialisticky orientované tržní ekonomiky jako hlavního modelu pro následující období a využití celonárodní síly, jednoty dělníků, rolníků a inteligence pod vedením komunistické strany a harmonickou kombinací zájmů individuálních, kolektivních a sociálních.

Na otázku, kdy začaly reformy Doi Moi, lze nahlížet ze čtyř výše uvedených pohledů. Započal je 6. sjezd KS, ale zárodek lze spatřovat uprostřed období 4. ÚV KS Vietnamu, zvláště v rezoluci přijaté 6. plénem v roce 1979.

Lze shrnout, že Doi Moi se nevyvíjely náhodně. Spíše jde o kulminaci procesu hledání a experimentování, ideologického boje založeného na vyhodnocování skutečností a teoretických aplikací, což vyústilo v důležitý průlom. Proces postupně pokračoval od nejnižší po vyšší úrovně, od

individuálních po rozsáhlé akce, od jednoduché po mnohostrannou obnovu. 8. sjezd KS Vietnamu identifikoval těsnou vazbu mezi ekonomickou reformou a politickou obnovou.

Taková je oficiální charakteristika a zhodnocení reformy Doi Moi vedením KS Vietnamu. Ovšem i podle objektivního a exaktního ekonomického hodnocení tyto reformy přinesly nebývalý pokrok.

Konkrétní ekonomické dopady reformy Doi Moi (MZV ČR, 2010)

Z čistě ekonomického pohledu se vietnamská ekonomika projevuje jako jedna z nejdynamičtějších na světě. Navzdory mezinárodní ekonomické krizi, která negativně ovlivnila rovněž ekonomický růst ve Vietnamu, dosáhl růst vietnamského HDP v roce 2009 tempa 5,3 %. Vietnam by měl v roce 2010 opět patřit mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky světa s poměrně stabilními makroekonomickými základy. Tempo růstu HDP v roce 2010 je odhadováno na 6,5 %.

Celosvětový pokles zahraničních investic vyvolaný ekonomickou krizí se odrazil rovněž v poklesu přílivu přímých zahraničních investic do Vietnamu, kde byl v roce 2009 zaznamenán jejich pokles o více než 70 %, ale i přesto patří Vietnam k nejatraktivnějším zemím pro zahraniční investory. Díky většímu zpomalení tempa dovozů než vývozů došlo k poměrně razantní redukci deficitu obchodní bilance, jehož výše dosáhla v roce 2009 12,2 mld. USD, což představuje pokles deficitu o 32 % oproti roku 2008. Na počátku roku 2010 se však projevoval růst deficitu.

Podle ekonomických prognóz čeká Vietnam stabilní ekonomický růst, jehož tempo by mohlo dosáhnout až 6,5 %. Nejrychleji rostoucím odvětvím bude v tomto roce sektor služeb, jehož výkon by měl vzrůst o 7,5 %. Následuje průmysl a stavebnictví s růstem okolo 7 % a zemědělství, kde tempo růstu zřejmě nepřesáhne 2,8 %. K hlavním zdrojům růstu vietnamské ekonomiky bude v roce 2010 patřit, stejně jako v minulém roce, domácí poptávka podpořená pokračujícími fiskálními stimulačními opatřeními (např. v roce 2009 zavedla vláda stimulační balíček ve výši 17 bilionů VND, tedy asi 1 mld. USD). Průmyslový sektor spolu se stavebnictvím vyprodukoval v roce 2009 40,24 % HDP.

K nejdůležitějším průmyslovým odvětvím ve Vietnamu patří textilní a oděvní průmysl, který je zároveň jedním z vedoucích exportních odvětví ve Vietnamu. Asi 24 % podniků je vlastněno zahraničním kapitálem. Řada dalších zahraničních firem využívá spolupráce formou tzv. výrobní kooperace, což je v podstatě zakázková výroba určitého druhu a značky oděvů, či obuvi, profitující z výhody levné místní pracovní síly.

Velkou budoucnost mají před sebou petrochemický a chemický průmysl. Doposud Vietnam vyvážel surovou ropu a ze zahraničí dovážel zpracované ropné produkty. V únoru 2009 byl zahájen provoz první vietnamské ropné rafinerie Dung Quat v provincii Quang Ngai ve středním Vietnamu. Relativně nejmladším perspektivním odvětvím je elektronický průmysl, který je z velké části závislý na spolupráci se zahraničními investory a soustřeďuje se na montáž jejich výrobků.

Podíl zemědělství na tvorbě HDP v posledních letech postupně klesá tak jako u vyspělých zemí. Před zahájením ekonomických reforem zemědělská výroba tvořila téměř 50 % HDP, v roce 2009 tento podíl činil již pouze 19 %. Přesto jde o velmi významný ekonomický sektor, který zaměstnává přes 70 % průmyslově schopného obyvatelstva. Povolení soukromého podnikání a postupné uvolňování domácího i zahraničního obchodu umožnilo, aby se Vietnam změnil ze země závislé na dovozu základních potravin na druhého největšího světového exportéra rýže (po Thajsku) a významného producenta a exportéra řady dalších plodin a produktů (káva, pepř).

Ve struktuře HDP zaujímají služby druhou pozici (40 %) za průmyslem (41 %) a před zemědělstvím (19 %). V následujících letech je očekáván prudký rozvoj tohoto sektoru. Díky novému zákonu o zahraničních investicích se sektor služeb stává z hlediska zahraničních investic jedním z nejatraktivnějších. V roce 2009 došlo v sektoru služeb k růstu HDP o 6,6 %.

Turistický ruch ve Vietnamu má bezesporu velké perspektivy rozvoje. To si vietnamská vláda dobře uvědomuje a zařadila jej proto mezi klíčové sektory ekonomiky.

Slabinou vietnamské ekonomiky je infrastruktura. Podle mezinárodních standardů je velmi slabě rozvinutá. Nejtěživější situace je v oblasti pozemní dopravy, jejíž úroveň je jednou z hlavních brzd rozvoje odlehlých a horských oblastí.

Ve Vietnamu je energetický sektor doposud převážně v majetku státu. Pro rok 2010 se předpokládá, že hydroelektrárny dodají stále nejvyšší procento elektrické energie ve výši 42%. Tepelné elektrárny na uhlí dodají 26 % a tepelné

elektrárny na plyn dodají 31 % elektrické energie.

Vietnam je velkým příjemcem zahraniční rozvojové pomoci (RP), která je vedle přímých zahraničních investic nejdůležitějším vnějším zdrojem financí. Objem poskytované RP se výrazně zvýšil po roce 1993, kdy Vietnam urovnal své vztahy s Mezinárodním měnovým fondem (MMF) a začal pracovat na zlepšení vztahů s USA, což mu otevřelo cestu k finančním zdrojům mezinárodních finančních institucí (MMF, WB, ADB) a kladně ovlivnilo i zájem bilaterálních dárců (především Japonska, Francie, Švédska aj.).

Z uvedeného vyplývá, že koncepce socialisticky orientované tržní ekonomiky přináší konkrétní ekonomické výsledky a to i přesto, že reformy nejsou ve skutečnosti doprovázeny zásadními společenskými změnami.

Společenské reformy ve Vietnamu

Vietnamská socialistická republika prodělala v posledních 20 letech socioekonomické změny, označované jako reformy Doi Moi. Tyto reformy přinesly nesporný ekonomický pokrok, doložitelný údaji o růstu HDP i na základě dalších ekonomických ukazatelů. Jejich základem je socialisticky orientovaná tržní ekonomika, což je oficiální termín zakotvený dokonce i ve vietnamské ústavě v článku 15 (ESRV, 2001a). Vietnam ovšem i nadále zůstává v podstatě totalitní zemí s vedoucí úlohou Komunistické strany Vietnamu (KSV) a tak, přestože ústava formálně obsahuje i základní lidská a občanská práva, tato jsou v praxi různě omezována. Například neexistuje pluralitní politický systém a svoboda shromažďování, projevu aj. nejsou v praxi naplňovány. Zásadní ekonomické změny ovšem vedly i k dílčím změnám společenským, takže lze hovořit např. o určité svobodě podnikání, i když i tato oblast je pod přímou a důslednou kontrolou státu. Ekonomické změny podnítily změny společenské v těchto oblastech:

- Multisektorová tržní ekonomika, což je opět oficiální termín (Nguyen Van Dang, 2007), znamená možnost podnikání na různých úrovních. Stále více se prosazuje soukromý sektor, zahrnující drobné rodinné podniky, ale i podnikání ve velkém měřítku – velikost kapitálu není omezena. To samozřejmě vede ke změnám v životě mnoha lidí, včetně postupného vytváření vrstvy podnikatelů.

- Dynamicky se rozvíjející ekonomika umožňuje zlepšování ekonomické a sociální situace většiny obyvatel. Dochází k postupné eradikaci hladu a chudoby, zlepšení zdravotního stavu obyvatel, zvyšování kulturní úrovně a k rozvoji vzdělanosti.
- Vývoj ekonomiky vyžaduje změny ve využití pracovních sil a jejich přelévání mezi různými oblastmi ekonomiky. Např. se stále snižuje podíl obyvatel žijících se tradičním zemědělstvím. Moderní ekonomika vyžaduje i změny ve vzdělanostní struktuře obyvatel, což patří k prioritním cílům současného vedení státu.
- Otevření ekonomiky pro zahraniční investice znamená změny nejen uvnitř země, ale také pro početnou vietnamskou komunitu v zahraničí. Stále je zdůrazňován význam vietnamské diaspory především v ekonomické oblasti (ESRV, 2001b).

Výše uvedené skutečnosti se pokusíme dále konkretizovat.

V dokumentech 9. sjezdu KSV (NPPH, 2001) jsou kromě ekonomických, zmíněny i následující cíle: vyvedení země ze zaostalosti, zvýšení materiální, kulturní a duchovní úrovně lidu a zkvalitnění lidských zdrojů. Šlo tedy o zlepšení života lidí a reflektování potřeb ekonomiky, nikoliv však o zásadní společenské změny.

Positivní změny významné pro obnovu země v rámci reformy Doi Moi byly provedeny v oblasti školství a vzdělávání. Zlepšila se úroveň studia a také vyučovací metody, a také kvalita a dostupnost vzdělání pro celé společenské spektrum. Vzdělávání, zejména v oblasti vědy a technologií, pozitivně ovlivnilo proces Doi Moi. Ve venkovských a izolovaných oblastech zaznamenalo vzdělávání velký pokrok. Do konce roku 2005 byla podstatně rozšířena síť základních a středních škol, takže mateřské školy byly v 85,1 % obcí, základní ve 100% a střední v 84,4 % obcí. Základní vzdělání se tak dostává všem obyvatelům a velmi se rozšířily možnosti středoškolského vzdělání. Počet středních technických a odborných škol, vysokých škol a univerzit se zvýšil a důraz je kladen na odborné a technické vzdělání. Pokrok zaznamenaly také dříve neprivilegované oblasti jako Severozápad, jižní oblast středního Vietnamu a delta Mekongu.

Během uplynulého dvacetiletí se ovšem Vietnam musel vypořádat s tak základními problémy jako je hlad a chudoba. V roce 1998 bylo toto stanoveno jako Národní cílový program. Podařilo se vyvést 300 000 nejchudších domácností z největších problémů a začlenit je do společnosti. Celkově klesal

počet domácností nacházejících se dle mezinárodních kritérií pod hranicí chudoby z 58 % v roce 1993 na 37,4% v roce 1998, 28,9 % v roce 2002 a 24,1 % v roce 2004 (Vo Hong Phuc. 2007). Ekonomický růst tak zajistil růst životní úrovně, růst intelektuální úrovně lidí a nové pracovní příležitosti.

Velká pozornost byla věnována zdravotnictví, takže většina obcí disponuje základními zdravotnickými zařízeními. Ne všechny problémy jsou však vyřešeny. Dětská podvýživa klesá, ale ještě v roce 2005 byla její incidence 25 %. Pitná voda je dostupná pro 62 % venkovského obyvatelstva. Kulturní informace a osvěta jsou dostupnější a přispívají mimo jiné k potlačování nežádoucích společenských jevů jako je šíření drog, prostituce aj.

Mezi inteligencí, ale i ostatními obyvateli, vzrůstá informovanost v oblasti kulturní a umělecké i vědecko-technické. Zlepšují se možnosti tvorby, oficiálně svobodné, v praxi však ideologicky omezené. Rozvíjí se i etnická kultura.

Oficiální místa připouštějí i některé problémy v kulturní oblasti (Nguyen Khoa Diem, 2007). Jde o komercializaci, pirátské kopírování literatury i elektronických nosičů, většinou nevelká kvalita novin, publikací a jiné literatury i dalších uměleckých aktivit. Rovněž globalizace představuje nové výzvy a má pozitivní i negativní vlivy.

Ekonomický růst má, obecně vzato, pozitivní vliv na sociální pokrok a spravedlnost. Takto je to chápáno i orgány KSV, i když v praxi samozřejmě existují různá omezení. Jsou podporovány aktivity tvořící materiální i nemateriální hodnoty, pokud neodporují zákonům. Občané jsou podporováni v tom, aby legálně zbohatli a snažili se eliminovat hlad a chudobu. Dokonce se považuje za žádoucí, aby nejprve zbohatla alespoň část populace a sloužila tak jako faktor nezbytný pro další vývoj (Do Nguyen Phuog, 2007). Dostupnost vzdělání a zvyšování jeho úrovně, jakož i kvalita a dostupnost zdravotní péče jsou důležitým nástrojem sociální spravedlnosti.

Ekonomický vývoj stále přispívá ke zvýšení kvality života lidí. Od roku 1991 bylo každoročně vytvořeno 1 – 1,2 milionu pracovních míst. Výše uvedená čísla hovoří o klesajícím počtu chudých domácností. Vietnam si klade za cíl eliminovat chudobu do roku 2015. Jako negativní jev je hodnocena nezaměstnanost, i když čísla nepůsobí ve srovnání se současným stavem ve vyspělých zemích nijak dramaticky. Od roku 1990 do roku 2004 poklesla nezaměstnanost z 8 – 9 % na 6 %, přičemž za přijatelnou hranici jsou považována 2 – 3 %. Ilegální obohacování prostřednictvím korupce, pašování, podvodů a spekulací není efektivně potlačováno.

Od roku 1995 se používá pro srovnání tzv. index vnímání korupce (Corruption Perception Index – CPI). Měření míry korupce ve státě je velmi obtížné, ve Vietnamu začalo být prováděno až v roce 1997. Nelze totiž srovnávat úroveň korupce podle měřitelných dat (např. počet zatčených nebo počtu soudních případů). Taková data totiž vypovídají více o vůli a schopnosti státu korupci odhalovat a potírat. Proto se používá metoda subjektivního vnímání korupčního prostředí mezi podnikateli, analytiky, státními úředníky apod. (Dušek, Protiva, 2007). V rozsahu indexu znamená 0 nejvyšší korupci a 10 korupci nejnižší. Vietnam se v roce 2009 umístil na 120. místě ze 180 hodnocených zemí. Z tabulky 2 je patrné, že se situace v oblasti korupce mezi léty 1997 – 2009 ve Vietnamu vůbec nezměnila.

Tabulka 2 – Index vnímání korupce ve Vietnamu

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
CPI	2,79	2,5	2,6	2,5	2,6	2,4	2,4
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
CPI	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	

Zdroj: TI (2010), vlastní výpočty

Jako problém zejména do budoucna se dále jeví nerovnoměrná distribuce bohatství mezi různými vrstvami obyvatelstva, takže se zřejmě bude zvýšenou měrou uplatňovat politický a ekonomický vliv státu za účelem odstranění těchto disparit. Totéž platí i o rozdílném stupni vývoje jednotlivých oblastí země.

Souhrn a závěry

Komunisty ovládaná vláda Vietnamu se přizpůsobuje pragmatickým potřebám. Vždyť i mladí rodinní příslušníci v rodinách komunistických funkcionářů stojí alespoň „jednou nohou“ v businessu. Z vedení Komunistické strany Vietnamu odcházejí staří bojovníci a dělají místo mladší generaci. Je též zřejmé, že komunistické vedení se lehčeji smiřuje s podnikatelskými aktivitami obyvatelstva než s tím, že stále více lidí si spojuje hospodářský pokrok také s uvolňováním na občanské scéně (Němec, 2008). I přes společenské změny, z nichž některé jsou výše charakterizovány, lze konstatovat, že ekonomický vývoj ve Vietnamu zřetelně předbíhá vývoj společenský a politický. Díky velkému ekonomickému růstu se zařadil Vietnam do skupiny asijských tygrů a

draků, čehož si všimli investoři v USA i západní Evropě a roste tak zájem zahraničních investorů investovat ve Vietnamu. Na druhé straně je však Vietnam pořád stále ještě chudou zemí potýkající se s velkou mírou korupce a dalšími problémy, která přijímá rozvojovou pomoc ve výši přibližně tří miliard dolarů (cca pět procent HDP). Je tedy otázkou, kdy a jak tyto disproporce mezi ekonomickým, společenským a politickým vývojem povedou k zásadním společenským reformám. Může se ukázat, že reformy Doi Moi nakonec zavedou Vietnam a jeho společnost jiným směrem, než zamýšleli jejich tvůrci v 80. letech 20. století.

Literatura:

Communist Party of Viet Nam: Documents of the 9th Party Congress. 2001. Ha Noi: National Political Publishing House, 2001, s. 261-262.

Constitution of Vietnam – Article 15 [online]. 2001. Washington: Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the United States of America, 2001a [cit. 2010-09-14]. Dostupné na internetu: <http://www.vietnamembassy-usa.org/learn_about_vietnam/politics/constitution>.

Constitution of Vietnam – Article 25 [online]. 2001b. Washington: Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the United States of America, 2001 [cit. 2010-09-14]. Dostupné na internetu: <http://www.vietnamembassy-usa.org/learn_about_vietnam/politics/constitution>.

DO NGUYEN PHUOG. 2007. Economic growth coupled with social advancement and justice. In *Viet Nam Twenty Years of Renewal*. The Gioi Publishers, 2007, s. 264-277.

DUŠEK, J., PROTIVA, V. 2007. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007, 242 s. ISBN 978-80-86708-43-0.

Ekonomická charakteristika Vietnamu [online]. 2010. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2010 [cit. 2010-09-14]. Dostupné na internetu:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/vietnam/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.

GDP growth (annual %) [online]. 2010. Washington: The World Bank, 2010 [cit. 2010-09-14]. Dostupný na internetu:

<<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/latest?display=default>>.

HA DANG. 2007. What is Doi Moi? From here it start? In *Viet Nam Twenty Years of Renewal*. The Gioi Publishers, 2007, s. 1-23.

NĚMEC, P. 2008. et. al. *Západní Čína a Vietnam*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008, 198 s. ISBN 978-80-245-1365-2.

NGUYEN KHOA DIEM. 2007. Culture – the spiritual foundation of society. In *Viet Nam Twenty Years of Renewal*. The Gioi Publishers, 2007, s. 252-263.

NGUYEN VAN DANG. 2007. Socialist-oriented market economy as the general economic model for Viet Nam in transition to socialism. In *Viet Nam Twenty Years of Renewal*. The Gioi Publishers, 2007, s. 25-45.

Transparency international [online]. 2010. Praha: Transparency international, 2010 [cit. 2010-09-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.transparency.cz> >.

VO HONG PHUC. 2007. Economic and social reform in Viet Nam. In *Viet Nam Twenty Years of Renewal*. The Gioi Publishers, 2007, s. 62-131.